गोपवन आत्रेयः।अग्निः, १३-१५ आर्क्षः श्रुतर्वा। १-१२ अनुष्टुम्मुख प्रगाथः - (अनुष्टुप् + गायत्र्यौ), १३-१५ अनुष्टुप् ।

विशोविशो वो अतिथिं वाजयन्तः पुरुप्रियम्।अग्निं वो दुर्यं वचः स्तुषे शूषस्य मन्मभिः॥ ८.०७४.०१

वः- यूयम्। वाजयन्तः- बलं कुर्वन्तः। विशोविशः- सर्वप्रजानाम्। अतिथिम्। पुरुप्रियम्- बहुप्रियम्। दुर्यं- गृहपतिम्। अग्निम्। परिचरत। शूषस्य- आनन्दस्य। मन्मभिः- मननैः। वचः स्तुषे- स्तौमि ॥१॥

यं जनासो हविष्मन्तो मित्रं न सर्पिरासुतिम्।प्रशंसन्ति प्रशस्तिभिः॥ ८.०७४.०२

यम्। हविष्मन्तः- हव्ययुक्ताः। जनासः- जनाः। मित्रम्- सखायम्। न- इव। सर्पिरासुतिम्- सर्पिग्राहकम्। प्रशस्तिभिः- प्रशंसाभिः। प्रशंसन्ति- स्तुवन्ति ॥२॥

पन्यांसं जातवेदसं यो देवतात्युद्यता।हव्यान्यैरयद्दिवि॥ ८.०७४.०३

यः। देवताति- यज्ञे। उद्यता- उद्यतानि। हव्यानि। दिवि- नभसि। ऐरयत्- प्रेरयति। तम्। पन्यासम्- स्तुत्यम्। जातवेदसम्- जातविद्यं स्तुमः ॥३॥

आगन्म वृत्रहन्तमं ज्येष्ठमग्निमानवम्।यस्य श्रुतर्वा बृहन्नार्क्षो अनीक एधते॥ ८.०७४.०४

यस्य। अनीके- समीपे। श्रुतर्वा- उपासितप्राणः। अर्वा श्रुतो येन सः। बृहन्- महान्। आर्क्षः- सौम्यः। ऋक्षो नक्षत्रम्। तदुपलक्षितः सोमः। एधते- वर्धते। तम्। वृत्रहन्तमम्- अतिशयेनावरणबाधकम्। आनवम्- मनुष्यहितम्। ज्येष्ठम्- प्रथमम्। अग्निम्। आगन्म- प्रपन्नाः स्मः ॥४॥

अमृतं जातवेदसं तिरस्तमांसि दर्शतम्।घृताहवनमीड्यम्॥ ८.०७४.०५

अमृतम्- अमरणशीलम्। जातवेदसम्- जातविद्यम्। तमांसि- अन्धकारान्। तिरः- तिरस्कृत्य। दर्शतम्- दर्शनीयम्। घृताहवनम्- घृतसमर्पितम्। ईड्यम्- स्तुत्यम्। स्तौमि ॥५॥

सबाधो यं जना इमे३ऽग्निं हव्येभिरीळते। जुह्वानासो यतस्रुचः॥ ८.०७४.०६

जुह्वानासः- आह्वयन्तः। यतस्रुचः- उद्यतपात्राः। सबाधः- बाधिताः। जनाः। इमे- एते। अग्निम्। हव्येभिः- हव्यैः। ईळते- स्तुवन्ति ॥६॥

इयं ते नव्यसी मतिरग्ने अधायि अस्मदा। मन्द्र सुजात सुक्रतोऽमूर दस्मातिथे॥ ८.०७४.०७

मन्द्र- आनन्दकर। सुजात- सुष्ठु आविर्भूत। सुक्रतो- शोभनसङ्कल्पभूत। अमूर- विद्वन्। दस्म- दर्शनीय। अतिथे । अग्ने। इयम्- एषा। ते- तव। नव्यसी- अभिनवा। मतिः। अस्मत्- अस्मासु। अधायि- स्थापिता ॥७॥

सा ते अग्ने शंतमा चनिष्ठा भवतु प्रिया। तया वर्धस्व सुष्टुतः॥ ८.०७४.०८

अग्ने। सा- मतिः। ते- त्वदीया। शंतमा- अतिशयेन शङ्करी। चनिष्ठा- अतिशयेन भोगवती। प्रिया। भवतु। तया। सुष्टुतः- सुष्ठु स्तुतः। वर्धस्व ॥८॥

सा द्युम्नैर्द्युम्निनी बृहदुपोप श्रवसि श्रवः। दधीत वृत्रतूर्ये॥ ८.०७४.०९

वृत्रतूर्ये- आवरणनाशने। सा। द्युम्नैः- दीप्यमानैः। द्युम्निनी- दीप्तिमती। श्रवसि- श्रुतौ। श्रवः- श्रुतिम्। बृहत्- महतीम्। उप दधीत- धारयतु ॥९॥

अश्वमिद्गां रथप्रां त्वेषमिन्द्रं न सत्पतिम्। यस्य श्रवांसि तूर्वथ पन्यम्पन्यं च कृष्टयः॥ ८.०७४.१०

यस्य। श्रवांसि- श्रुतीः। तूर्वथ- त्वरयथ। तम्। अश्वम्- प्राणतुरगभूतम्। गाम्- चिद्रश्मिभूतम्। रथप्राम्- रथपूरकम्। त्वेषम्- दीप्तम्। इन्द्रम्। न- इव। सत्पतिम्- सत्तापालकम्। पन्यम्- स्तुत्यम्। कृष्टयः- हे प्रजाः परिचरथ ॥१०॥

यं त्वा गोपवनो गिरा चनिष्ठदग्ने अङ्गिरः। स पावक श्रुधी हवम्॥ ८.०७४.११

यम्। त्वा- त्वाम्। गोपवनः- चिद्रश्मिसम्भक्ता ऋषिः। अग्ने- पावक सत्क्रतो। अङ्गिरः- अङ्गनशील। गिरा- स्तुत्या। चनिष्ठत्- अन्नदातारमकरोत्। स त्वम्। पावक- शोधक। हवम्- आह्वानम्। शृधि- शृणु ॥११॥

यं त्वा जनास ईळते सबाधो वाजसातये। स बोधि वृत्रतूर्ये॥ ८.०७४.१२

यम्। त्वा- त्वाम्। जनासः- जनाः। सबाधः- पीडायुक्ताः। वाजसातये- अन्नलब्धये। ईळते- स्तुवन्ति। स त्वम्। वृत्रतूर्ये- आवरणनाशने। बोधि- बुद्ध्यस्व ॥१२॥

अहं हुवान आर्क्षे श्रुतर्वणि मदच्युति। शर्धांसीव स्तुकाविनां मृक्षा शीर्षा चतुर्णाम्॥ ८.०७४.१३

आर्क्षे- सौम्ये। श्रुतर्वणि- उपासितप्राणे। मदच्युते- सोमस्रावके। अहम्। हुवानः- आहूतः। चतुर्णाम्। स्तुकविनाम्- केशिनामश्वानाम्। शर्धांसीव- बलानीव। शीर्षा- शिरांसि। मृक्ष- मृजामि ॥१३॥

मां चत्वार आशवः शविष्ठस्य द्रविल्नवः। सुरथासो अभि प्रयो वक्षन्वयो न तुग्र्यम्॥ ८.०७४.१४

माम्। चत्वारः। शविष्ठस्य- बलिष्ठस्य। आशवः- क्षिप्राः। द्रविल्नवः- द्रवणशीलाः। सुरथासः- रथवाहका अश्वाः। प्रयः- अन्नम्। अभि- अभिलक्ष्य। वयः न तुग्र्यम्- भुज्युं नाव इव प्रापयन्ति ॥१४॥

सत्यमित्त्वा महेनदि परुष्ण्यव देदिशम्। नेमापो अश्वदातरः शविष्ठादस्ति मर्त्यः॥ ८.०७४.१५

महेनदि- हे महानदि। परुष्णि- पर्ववति। सत्यम्। इत्- एव। त्वा- त्वाम्। अव देदिशम्- आदिशामि। आपः। शविष्ठात्- बलिष्ठात् श्रुतर्वणः। अश्वदातरः- अश्वानां दातृतमः। मर्त्यः। न। अस्ति ॥१५॥